

Cézanne noemen, hij bezat niettemin ook diepere en meer moderne mogelijkheden, die hij niet wist te realiseeren in de verf, doch die men intuïtief kan aanvoelen in zijn meestentijds onvoltooid gelaten werken. Hans von Marées was een tastende, een zoekende, Böcklin echter heeft nooit gezocht, daar hij bij voorbaat waande reeds gevonden te hebben. En nergens komt dit sterker tot uiting dan in de hier aanwezige zelf-portretten van deze beide schilders, waarvan wij het een reeds bespraken en op het ander zullen terugkomen.

Ook eene vergelijking met de Prae-Raphaelieten lokt Böcklin als vanzelf uit; en wanneer wij toegegeven hebben, dat in Böcklin een dramatisch uitbundiger kracht schuilt, dan valt de vergelijking verder weer in het voordeel der Engelschen uit. Een jeugd-werk van Millais, een werk uit de vroegste periöde van Rossetti, een werk van den, ook in Engeland te weinig gewaardeerden Ford Madox Brown, — zij mogen zwakker zijn van plastiek en timider van opzet, doch zij zijn edeler van beschaving, intenser van schoonheid, verklaarder van vorm en zelfs ook inniger van bezieling. En al mag de liggende Christus van Holbein een van zijn minder goede werken heeten, ik zou nochtans Böcklin's „Magdalenas Trauer an der Leiche Christi" niet gaarne ernaast gehangen zien! Hoe week en troebel is deze Murillo-achtige Christus, hoe irriteerend dit opera-gebaar van de Magdalena; de vrouw van den kunstenaar herkennen wij als model voor dit theatraal gelaat, met het goedkoop effect van roodgeweende en knapgeschilderde oogleden, met de overdreven expressie van de opgetrokken, ietwat sensueele bovenlip.

Ik laat geheel in het midden of Böcklin zich hier al of niet als een poseur aanstelt. Hoogstwaarschijnlijk waren de bedoelingen van dezen toch bedenkelijk ambitieuzen kunstenaar wel even ernstig als die van een zoo veel zwakkeren Ary Scheffer ten onzent. Echter, „it is not enough to be sincere, one must possess the power to be sincere": een andere tijd, een andere sfeer, een andere artistieke of persoonlijke omgeving, in 't kort: een andere voedingsbodem voor zijn kunst, en Böcklin ware ongetwijfeld een genie geweest. Een voortreffelijk schilder toont hij zich ook nu, vooral in fragmenten, als bijv. enkele koppen op het groote doek, „das Spiel der Najaden", die vol zijn van een levenden humor en waarvan de schilderwijze aan Rubens herinnert. Ook de beide doeken, „die Pest" en het welhaast wereldvermaarde „Toteninsel", getuigen van een levendige en vernuftige phantasie, al blijft de verbeeldingsrijkdom van deze wereld te uiterlijk en te effectmatig. Het beste ten slotte van alle grootere, hier aanwezige werken is een „Kentaurenkampf", waarvan de lijn meer wezenlijke spanning en de kleur een ingetogener fijnheid bezit.

Maar het waarachtigst ontroert ook Böcklin.... waar hij zichzelf, en eigen genialiteit, geheel vergeten is. En op welk gebied zou dit eerder het